

Секція: Банківська справа

РОМАНЮК С.О.

студентка 6 курсу кафедри банківської справи

Інститут банківських технологій та бізнесу

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Київ, Україна

ДОКАПІТАЛІЗАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ БАНКУ

У сучасному стані нестабільності загальної економічної ситуації в країна та за умов розгортання кризових явищ в банківському секторі спостерігається хвиля введення тимчасової адміністрації або ліквідації великої кількості комерційних банків. При проведенні перевірок та стрес-тестувань банківських установ один з перших та дієвих шляхів відведення загрози банкрутства визначається збільшення розміру статутного капіталу банку. Спираючись на судження практиків про успішність застосування даного методу фінансового оздоровлення вважаємо розгляд даної теми актуальним та доцільним.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» у кожного банку має бути капітал – спеціально створені резерви та фонди, що забезпечують банківській установі фінансову стійкість та виконання зобов'язань перед акціонерами та кредиторами в випадку виникнення будь-яких проблем, і могли б відшкодувати можливі збитки.

Згідно Закону України «Про банки та банківську діяльність» поняття «капітал» визначається як - власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань. Законом виділяється капітал регулятивний та статутний.

Капітал регулятивний – сукупність основного та додаткового капіталів, складові яких визначаються цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Регулятивний капітал банку включає:

- 1) основний капітал;
- 2) додатковий капітал.

Капітал статутний - сплачена грошовими внесками учасників банку вартість акцій, паїв банку в розмірі, визначеному статутом.

Мінімальний розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, не може бути меншим 500 мільйонів гривень.

Національний банк України має право встановлювати для окремих юридичних осіб, які мають намір здійснювати банківську діяльність, залежно від їх спеціалізації диференційований мінімальний розмір статутного капіталу на момент їх державної реєстрації, але не нижче розміру, передбаченого цією статтею.

Статутний капітал банку формується відповідно до вимог Закону України «Про банки та банківську діяльність», законодавства України та установчих документів банку.

Формування та капіталізація банку здійснюються шляхом грошових внесків протягом строку його дії. Грошові внески для формування та збільшення статутного капіталу банку резиденти України здійснюють у гривнях, а нерезиденти - в іноземній вільно конвертованій валюті або у гривнях.

Статутний капітал банку не повинен формуватися з непідтверджених джерел [1].

Фактично, капітал банку є ресурсом, що призначений для захисту інтересів кредиторів та акціонерів банку від фінансових втрат. Наявність

достатнього капіталу є певною гарантією для клієнтів установи, адже в фінансуванні діяльності є значна частина банку.

Також капітал відіграє важливу роль в контролі та регулюванні діяльності комерційних банків Національним банком України. Для цього існує рад економічних нормативів, що дають можливість визначити чи зможе наявний обсяг капіталу банківської установи забезпечити безпроблемну діяльність та покрити можливі ризики та фінансові втрати.

Національним банком України визначено три нормативи, за якими оцінюється капітал комерційного банку.

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1), що отримав банківську ліцензію після 11 липня 2014 року, має становити 500 мільйонів гривень.

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1), що отримав банківську ліцензію до 11 липня 2014 року, має становити 120 мільйонів гривень - до 10 липня 2017 року, та надалі збільшуватиметься відповідно до чинного законодавства.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника достатності (адекватності) регулятивного капіталу, тим більша частка ризику, що її беруть на себе власники банку; і навпаки, чим нижче значення показника, тим більша частка ризику, що її приймають на себе кредитори/вкладники банку.

Нормативне значення нормативу Н2 діючих банків має бути не менше ніж 10 відсотків.

Норматив достатності основного капіталу (Н3) визначається як співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику [2].

Нормативне значення нормативу НЗ має бути не менше ніж 9 відсотків; з 01 січня 2019 року – не менше 7 відсотків.

Для оцінки здатності банку за умови настання несприятливих подій виконувати нормативи регулятора установа зобов'язана регулярно проводити стрес-тестування основних напрямків власної діяльності, включаючи і перевірку адекватності та достатності капіталу. Також стрес-тестування може ініціювати власне Національний банк України за участі залученої аудиторської компанії. За результатами перевірки проводиться підрахунок суми, на яку необхідно докапіталізувати банк, аби несприятливі події не викликали порушення встановлених економічних нормативів регулятора та подальшого збанкручення банківської установи.

Докапіталізація комерційного банку може здійснюватись двома шляхами: внесення коштів в статутний капітал через додаткову емісію та продаж акцій, або через залучення субординованого боргу [3]. Використання другого варіанту не принесе зростання балансового капіталу установи, але збільшить регулятивний капітал, який використовується Національним банком України для розрахунку більшості економічних нормативів діяльності комерційного банку. Саме тому надалі розглядатимемо внесення коштів до статутного капіталу установи через додаткову емісію акцій як більш ефективний шлях докапіталізації та метод фінансового оздоровлення комерційного банку.

Фактично банківська установа потребує докапіталізації в таких випадках:

- для збільшення обсягу активів;
- для покриття суттєвих збитків.

Для збільшення обсягу капіталу банківська установа звертається до своїх акціонерів. За умови відсутності у вищезазначених можливості провести до капіталізацію самостійно, можуть бути залучені зовнішні інвестори, яким продається частина акцій комерційного банку.

Перш за все, акціонерами приймається рішення про суму збільшення статутного капіталу. Після отримання коштів збільшення капіталу затверджується акціонерами установи, вноситься на рахунок банку та реєструється в Національному банку України. Після проведення перерахованих вище умов капітал банку може використовуватись як будь-який ліквідний актив.

У випадку, якщо акціонери не мають можливості збільшити обсяг статутного капіталу власними силами або не вдалось залучити до внесення коштів нових інвесторів банк може бути націоналізовано або направлено на злиття з іншою установою. За умови неможливості таких дій банк вимушений буде значно скорочувати обсяги своєї діяльності або буде ліквідований.

Таким чином, капітал банку можна вважати буфером захисту інтересів кредиторів та акціонерів банку від фінансових втрат. Наявність достатнього капіталу є певною гарантією для клієнтів установи, адже банк фінансує значну частину власної діяльності. Проведення вчасної та доцільної докапіталізації дає можливість банку збільшити обсяг активів, покрити суттєві збитки та уникнути необхідності здійснення складного процесу скорочення обсягів своєї діяльності або загрози банкрутства та ліквідації.

Література:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

2. Постанова Національного банку України № 368 від 28.08.2001 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

3. Васюренко О.В. Банківський нагляд: підручник / О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 502 с.